

Tips voor betekenisvolle jongerenparticipatie in onderzoek

www.zonmw.nl/jongerenparticipatie

Tips voor betekenisvolle jongerenparticipatie in onderzoek

www.zonmw.nl/jongerenparticipatie

Samenwerken met jongeren aan onderzoek is belangrijk. De aanpak en uitkomsten sluiten dan beter aan bij hun behoeften en leefwereld. Steeds meer jeugdonderzoekers betrekken jongeren daarom actief bij hun projecten. Maar hoe doe je dat op zo'n manier dat de participatie ook écht van betekenis is voor alle partijen? Hieronder vind je vijf tips om je onderzoek samen met jongeren te verdiepen.

ZonMw stimuleert gezondheidsonderzoek en zorginnovatie

Deze uitgave is van ZonMw Jeugd, jeugd@zonmw.nl, www.zonmw.nl/jeugd, september 2022

Tekst: Marc van Bijsterveldt – Vormgeving: WIM ontwerpers – met advies van ZonMw-commissieleden en andere experts op het gebied van participatie

Veel tips zijn breed bruikbaar, ook voor participatie door kinderen en ouders. In deze publicatie ligt de focus op het betrekken van jongeren in onderzoek.

1 TIP

Weet wat je wil met jongerenparticipatie

- ✓ Breng verschillende vormen van kennis samen
- ✓ Besef dat participatie tot betere resultaten leidt
- ✓ Werk aan draagvlak voor jongerenparticipatie
- ✓ Zorg voor een mix van competenties

Weet wat je wil met jongerenparticipatie

Breng verschillende vormen van kennis samen

Met participatie breng je kennis en ervaring van jongeren, professionals en onderzoekers bij elkaar. Wetenschappelijke kennis, kennis uit de (professionele) praktijk én ervaringskennis zijn allemaal waardevol. En ze vullen elkaar aan. Het vertrekpunt van participatie en een gelijkwaardige samenwerking is dat jongeren – net als jij en je collega's – beschikken over unieke en relevante kennis.

Besef dat participatie tot betere resultaten leidt

Door een vraagstuk vanuit verschillende perspectieven te bekijken, sluit je onderzoek beter aan bij de vragen van jongeren en bij hun behoeften en leefwereld. De resultaten worden vaak beter bruikbaar in de praktijk. Meedoen met onderzoek draagt ook bij aan de persoonlijke ontwikkeling van jongeren. Participatie is dus waardevol voor iedereen; voor onderzoekers, professionals én jongeren.

Werk aan draagvlak voor jongerenparticipatie

Een belangrijke succesfactor is voldoende draagvlak voor participatie door jongeren. Maak duidelijk dat samenwerking met jongeren nodig is om je doel te bereiken. Draag niet alleen je eigen overtuiging uit, maar laat jongeren zelf meedenken over de vraag hoe participatie betekenisvol kan zijn. Neem daar de tijd voor. Creëer ook draagvlak bij beslissers, zoals een directeur, wethouder of subsidieverstrekker. Jongeren kunnen het belang volop helpen uitdragen bij beslissers.

Zorg voor een mix van competenties

Je hebt verschillende competenties binnen je projectteam nodig om jongerenparticipatie gezamenlijk goed vorm te geven. De belangrijkste zijn empathie, flexibiliteit, durven improviseren, doorzettingsvermogen en goed kunnen luisteren. Een lerende houding is daarbij een belangrijke basis. En je leert het meest van gewoon dóén. Begin bijvoorbeeld met het organiseren van een laagdrempelige sessie met jongeren, waarin je open in gesprek gaat.

2 TIP

Creëer een gelijkwaardige verhouding

- ✓ Zorg dat je de input van jongeren optimaal benut
- ✓ Stem verwachtingen goed op elkaar af
- ✓ Pas je planning aan de jongeren aan, niet andersom
- ✓ Geef jongeren serieuze waardering voor hun inbreng

2

Creëer een gelijkwaardige verhouding

Zorg dat je de input van jongeren optimaal benut

Betrek jongeren tijdig, bij voorkeur in de ideeënfase. Vaak ligt er al een heel projectplan met deadlines klaar voordat jongeren aanhaken. Dat beperkt de ruimte om samen goed na te denken wat je gaat doen, waarom en hoe. Wees reëel en beloof alleen wat je kunt waarmaken.

Stem verwachtingen goed op elkaar af

Ga met jongeren in gesprek over de manier waarop zij willen samenwerken en communiceren. Alleen maar vergaderen over rondgemailde stukken met moeilijke teksten werkt niet. Vraag hoe ze over bepaalde onderwerpen willen praten en welke termen ze graag gebruiken. Stem verwachtingen goed op elkaar af. Houd niet angstvallig vast aan 'hoe je het altijd gewend bent' en laat je verrassen.

Pas je planning aan de jongeren aan, niet andersom

Een belangrijk uitgangspunt is: niet de jongeren moeten zich aanpassen om te kunnen participeren, maar de omgeving. Probeer met je planning aan te sluiten bij hun schema's, energie en belastbaarheid. Plan bijeenkomsten na schooltijd en houd rekening met andere verplichtingen, zoals werk of sport. Bedenk per activiteit of het nodig is dat jongeren naar jou toe komen. Het werkt vaak goed om ze juist op te zoeken in hun eigen omgeving.

Geef jongeren serieuze waardering voor hun inbreng

Jongeren hebben met school en andere activiteiten vaak een vol programma. Tijd die ze in jouw onderzoek stoppen, kunnen ze bijvoorbeeld niet besteden aan betaald werk. Laat blijken dat hun tijd van waarde is, door dit uit te spreken en een passende vergoeding te geven. Dit kan ook in de vorm van een bon, een uitje, studiepunten of een certificaat. Vergoed in elk geval eventuele reis- en andere onkosten. Neem dit op in de begroting.

3 TIP

Geef participatie flexibel vorm in verschillende fases

- ✓ Leg de samenwerking per fase vast
- ✓ Beweeg mee met veranderingen
- ✓ Vertrek met een realistische, flexibele planning

Geef participatie flexibel vorm in verschillende fases

Leg de samenwerking per fase vast

Bedenk per projectfase welke inbreng van jongeren meerwaarde heeft en welke manieren van participatie daarbij passen. Bespreek dit goed met de jongeren. Hoe denken zij mee over de onderzoeksvraag?

Hebben zij een rol in de dataverzameling, bijvoorbeeld door interviews te doen? Haken ze aan bij de ontwikkeling van een interventie, bijvoorbeeld een training of een ander concreet product? Of bijvoorbeeld bij het interpreteren van de uitkomsten en de implementatie?

Het is niet altijd noodzakelijk om het hele project met dezelfde groep jongeren samen te werken. Laat ze aansluiten op basis van voorkeuren én hun talenten.

Beweeg mee met veranderingen

Het leven van jongeren zit vol snelle veranderingen, terwijl een onderzoeksproject vaak over een langere tijd loopt. Waar jongeren eerst enthousiast over zijn, kan na een tijdje weer veranderen. Speel hier

flexibel op in en blijf voortdurend met de jongeren in gesprek: wat kunnen zij bijdragen, en wat niet? Zorg dus steeds dat hun rol past bij hun actuele interesses. Dan komt er veel kracht naar boven!

Vertrek met een realistische, flexibele planning

Elk participatieproces verloopt weer anders. Dat vraagt om flexibiliteit in je planning. Bouw dus voldoende marge in, zodat je daarop kunt inspelen. Zet je eigen perspectief en ideeën als het nodig is even aan de kant en blijf aandacht geven aan de stem van jongeren. Door los te laten ontstaat ruimte voor het onverwachte of ongeplande tijdens het onderzoeksproces. Dit is vaak juist van meerwaarde. Ga tijdig in gesprek met het management, financiers en/of opdrachtgevers als dingen anders lopen.

4 TIP

Zorg voor een divers geluid en sluit aan

- ✓ Let op diversiteit en representativiteit
- ✓ Kies de juiste toon én een passende plek
- ✓ Bedenk samen hoe je informatie verzamelt

4

Zorg voor een divers geluid en sluit aan

Let op diversiteit en representativiteit

Om het onderzoek goed te laten aansluiten bij jongeren, is het belangrijk de samenstelling van je doelgroep in kaart te brengen. Investeer in het betrekken van een afspiegeling van deze groep in je project. Denk aan jongeren met verschillende culturele achtergronden, opleidingsniveaus of sociaaleconomische posities. Sommige groepen zijn minder makkelijk te betrekken. Dan kan het helpen om sleutelfiguren in te schakelen, bijvoorbeeld docenten of jongerenwerkers.

Kies de juiste toon én een passende plek

Spreek jongeren aan op een manier die bij ze past. Zorg voor de juiste toon en woordkeuze, aansluitend bij hun taal en cultuur. Laat een jongere bijvoorbeeld meeschrijven aan de uitnodiging. Zoek goed uit via welke kanalen of op welke plekken je jongeren het beste bereikt. Is dat op het voetbalveld, het schoolplein, een hangplek, het buurthuis,

of op sociale media? Maak ook gebruik van het persoonlijke netwerk van jongeren die willen meedoen. Of schakel bijvoorbeeld een jongerenorganisatie in.

Bedenk samen hoe je informatie verzamelt

Verken samen met jongeren hoe je informatie verzamelt op een manier die aansluit bij hun voorkeuren en mogelijkheden. Let op dat je niet alleen met woorden werkt, want zo sluit je sommige jongeren uit. Bijvoorbeeld omdat zij het Nederlands onvoldoende beheersen; en dat zijn niet alleen jongeren met migratieachtergrond. Ga creatief aan de slag met tekeningen, foto's en pictogrammen. Of bouw samen letterlijk waar je heen wilt, met Lego of met ander materiaal. Wat goed werkt is als jongeren zelf interviews houden, of vlogs maken. Ook focusgroeps gesprekken leveren veel op. En denk aan participerende observatie of samen de wijk in.

5 TIP

Besteed aandacht aan ontmoeting, feedback en reflectie

- ✓ Zorg voor vertrouwen en een fijne sfeer
- ✓ Leer met elkaar van wat er onderweg gebeurt
- ✓ Betrek jongeren bij vervolgstappen, ook na het project
- ✓ Vier samen successen

Besteed aandacht aan ontmoeting, feedback en reflectie

Zorg voor vertrouwen en een fijne sfeer

Neem de tijd elkaar te leren kennen. Benut een paar bijeenkomsten om te investeren in het opbouwen van een band en het onderlinge vertrouwen. Creëer een sfeer waarin jongeren zich relaxed voelen. Het eerste contact is belangrijk; het zet de toon voor je verdere relatie. Stel je dus open en start bijvoorbeeld met samen sporten, muziek maken of een creatieve workshop doen. Geef ook later in het proces ruimte voor persoonlijke ontmoeting. Samen aan onderzoek werken wil niet zeggen dat jullie alleen over het project praten. Informele uitwisseling is net zo belangrijk.

Leer met elkaar van wat er onderweg gebeurt

Ruim voldoende tijd in voor feedback en reflectie. Evalueer regelmatig en houd er rekening mee dat het niet altijd gemakkelijk loopt. Samenwerken kan soms ook schuren. Ongemakkelijke momenten

zijn nodig om te ontdekken waar je samen aan moet werken. Het komt de resultaten ten goede!

Betrek jongeren bij vervolgstappen, ook na het project

Zorg steeds voor een terugkoppeling: welke ideeën zijn opgehaald en wat zijn de vervolgstappen? Jongeren zitten meestal niet te wachten op een gespreksverslag van meerdere pagina's. Een visuele samenvatting, appjes of een vlog sluiten beter aan. Betrek jongeren ook bij de verspreiding en implementatie van de uitkomsten. Zij hebben waardevolle kennis over hoe iets bij andere jongeren kan landen.

Vier samen successen

Samen onderzoek doen lijkt soms een taai en traag proces. Besteed dus aandacht aan de mijlpalen die je samen bereikt. En sla ook de kleine stappen niet over. Trakteer de jongeren op een festival, een taart of een bioscoopbon. En dat kan best ook eens tussendoor.